Autor Guste Santini
Srijeda, 16 Veljača 2011 12:01

Najavljeno spajanje dviju burzi velik je događaj i to ne samo za financijsku industriju već za globalno gospodarstvo općenito. Imat će znatnih problema ekonomski teoretičari i to kako anglosaski tako i zagovornici rajnskog modela privređivanja. Mnogi su najavili odlazak monetarizma i Čikaške škole, s jedne strane, i, s druge strane, povratak J.M.Keynesa. Dogovoreno spajanje burzi znači jačanje jedne od ekonomskih škola?!

Najprije malo priče.

Rajnski model privređivanja temelji se na kreditima, bankarski sustav, dok anglosaski prednost daje tržištu kapitala, burzama, bez obzira da li se radi o obveznicama ili dionicama. Financijska pokretljivost je neuporedivo veća u slučaju anglosaskog modela privređivanja. Neki ekonomski teoretičari smatraju da se radi o bitnim razlikama i zato ih smatraju suprostaljenim modelima – „kapitalizam protiv kapitalizma“. Značajna je razlika, pored iznijetog, socijalnog i ekonomskog. Kod anglosaskog modela privređivanja socijalni rizici su individualizirani, dok rajnski model socijalizira individualne rizike. U americi kad radiš svega je u obilju; kad izgubiš radno mjesto u grdnim si problemima. Rajnski model privređivanja „amortizira“ gubitak posla socijalnim programima u daleko većoj mjeri. To se lijepo može isčitati iz proračuna pojedninih zemalja. Tako anglosaske zemlje imaju manju marginalnu poreznu stopu u odnosu na zemlje rajnskog modela privređivanja. Usput valja spomenuti da Kina, Južna Koreja, Meksiko, itd., imaju dramatično manju poreznu presiju u odnosu na jedan i drugi model privređivanja. Ima značajan broj ekonomista, među koje spada i moja malenkost, koji smatraju da je u uvjetima globalnog gospodarstva jedini preostali nacionlni instrumetnt kojim se može dramatično povećati konkurentnost nacionalnog gospodarstva veličina porezne presije. Opet,usput, valja reći da Švicarska spada među najmanje porezno opterećene zemlje promatramo li odnos iznosa poreza (uključivo doprinose) i bruto domaćeg proizvoda.

Pobjeda Miltona Friedmana sedamdesetih godina jer se keynesijanizam nije mogao nositi sa stagflacijom, odnosno nizom naftnih šokova rezultirala je gubljenjem identiteta zemalja koje su

primjenjivale rajnski model privređivanja. Štrajkovi u Europi samo su masovna demonstracija ustrajnog gubitka socijalnih prava. Drugim riječima, monetarizam je pobjeđivao rajnski model privređivanja; sve je bilo u funkciji kapital odnosa i to „kvartalno“ (uprave tvrtki svoje rezultate obznanjuju kvartalno).

Ova kriza je jasno pokazala da globalizam na način kako ga zagovara Čikaška škola nije rješenje. Obama provodi reforme koje nisu mogli provesti njegovi predhodnici. Naprosto kapital odnos neoliberalističkog tipa nije riješenje kako za ameriku tako ni za čovječanstvo. Protivnici neoliberalizma, u koje se i sam ubrajam, uočivši nemoć monetarizma „vratili su se keynesijanizmu“ (navodinici znače da nisu nikad odustali od Keynesa). Mnogi uglednici i nobelovci za ekonomiju zadnjih godina suprostavljaju se neoliberalizmu. Frank, učenik Friedmana, skovao je predivan naziv – „razvoj nerazvijenosti“; Stiglitz traži „pravednu trgovinu za sve“.

Navedeno valja spojiti sa spajanjem njemačke i američke burze. „Pad“ američke burze mnogi će odrediti kao kraj dominacije SAD-a i neoliberalizma. Manje zločesti će reći dva velika gospodarska bloka, EU i SAD, počinju surađivati kako bi se, ako bude trebalo, lakše suprostavili rastućoj ulozi kineskog gospodarstva. Preostale članice BRIK-a – Indija, Rusija i Brazil – tada bi se morale odrediti. Postoji veza ruske rublje i kineskog juana. Da li će se proširiti suradnja s ostalim zemljama teško je reći. Sa posebnom pažnjom valja pratiti naredne poteze Japana.

Sve dođe na svoje. U američkom Kongresu engleski je pobijedio njemački jezik za jedan glas. Ni tada amerika i njemačka nisu bile daleko. Možda je ovo spajanje dobro i prvi korak u pravcu većeg razumjevanja i uvažavanja. U cijeloj priči nemojte, draga gospodo, zaboraviti siromašne i nemoćne – zemlje.